

Kıymetli Madenler Piyasası

Piyasanın Açılışı

İstanbul Altın Borsası (İAB), son yıllarda kazandığı ivme ile hızla büyümekte olan altın sektörü ile finans sektörü arasında köprü görevini üstlenmenin yanı sıra sektörün uluslararası rekabete açılmasında aktif rolü ile de önemli bir işlevi yerine getirmektedir. İAB'nin açılışından günümüze kadar gelinen süreç içerisinde, kıymetli madenlerin dünya piyasalarına paralel şartlarda işlem gördüğü bir piyasa ortamının yaratılmasının yanında altın sektörünü kurumsallaşması, uluslararası rekabete açılması, en önemli ihracat kalemlerinden birisi durumuna gelmesi ve kıymetli madenlere dayalı finansal ürünlerin oluşturulması yönünde önemli mesafeler alınmıştır.

26 Temmuz 1995 tarihinde Borsa'nın açılmasıyla birlikte faaliyete geçen Altın Piyasası , üye kuruluşlar tarafından yurtdışından ithal edilen altının tam rekabet şartlarında alım satımının yapıldığı organize bir piyasadır.

Yapılan yasal düzenlemeler sonucu gümüş ve platinin 9 Temmuz 1999 tarihinden itibaren Borsa bünyesinde işlem görmeye başlamasıyla Altın Piyasası fiili olarak kıymetli madenlerin işlem gördüğü bir piyasa konumuna gelmiştir.

Kıymetli Madenler Piyasasına Üyelik

Kıymetli Madenler Piyasası'nda Borsa'ya üye bankalar, yetkili müesseseler, kıymetli madenler aracı kurumları, kıymetli maden üretimi veya ticareti ile iştigal eden anonim şirketleri ile yurt dışında yerleşik şirketlerin Türkiye'deki şubeleri işlem yapabilirler. Üye olmanın ön şartı Hazine Müsteşarlığı'ndan "Faaliyet İzni" alınmış olmasıdır. Üyelik için ilgili kuruluşların "Faaliyet İzni" ile birlikte Borsa'ya başvurur ve Borsa Yönetim Kurulu tarafından "Kıymetli Madenler Borsası Üyelik Belgesinin" verilmesi ve Yönetim Kurulu tarafından üyeliğine karar verilmesi gerekmektedir.

Kıymetli Madenler Piyasası İşlem Yöntemi

Kıymetli Madenler Piyasası'nda işlemler, üye işlem temsilcileri tarafından seans salonunda bulunan işlem terminalleri veya uzaktan erişim ile iletilen emirlerin "otomatik eşleşme" kuralına göre en iyi alım ve en iyi satım emirlerinin birbirini karşılaması suretiyle gerçekleşmektedir. İşlemler, fiyat ve zaman önceliği kurallarına uygun olarak çok fiyat yöntemine göre yürütülmektedir.

Bilgisayara girilen alım ve satım emirleri bilgi dağıtım ekranları vasıtasıyla aynı anda üyelere ve uluslararası piyasalara ulaştırılmaktadır.

İşlem Saatleri

Kıymetli Madenler Piyasası'nda işlemler, seans ve internet seansı olmak üzere 2 seansta gerçekleşir. Seans 09:45 - 17:30 arasında gerçekleştirilir. İnternet seansı ise akşam 17:45'dan ertesi sabah saat 09:40'a kadar (hafta sonu ve resmi tatiller dahil) yapılmaktadır.

Takas

Kıymetli Madenler Piyasası'nda takas işlemleri, Takas Merkezi ve Borsa'nın anlaşığı takas bankası aracılığıyla yürütülür. Borsa Takas Merkezi alıcı için satıcı, satıcı için alıcı rolünü üstlenerek altın ve nakit alacaklarını, tarafları fiziken karşılaştırmadan yerine getirir. Takas Merkezi üstlendiği bu konumu

gereği yükümlülüklerin yerine getirilmemesi riskini de üstlenmiş olur. Üstlenilen bu risk nedeniyle Borsa tarafından üyelerden yapacakları işlemler karşılığında teminat tesis etmeleri istenir.

Kıymetli Madenler Piyasası'nda gerçekleştirilen takas işlemlerinde, kıymetli maden alım işlemi yapan üye kıymetli maden karşılığı olan tutarı takas işlemlerini yapan bankadaki takas hesabına yatırarak kıymetli madeni teslim alır. Kıymetli maden satış işlemi yapan taraf ise teslim etmekle yükümlü olduğu kıymetli maden miktarını Borsa Takas Merkezine teslim eder. Takas hesabına yatırılan kıymetli maden tutarının parasal alacaklı olan üyenin hesabına virman edilmesi ve Takas Merkezi'ne teslim edilen kıymetli maden miktarının kıymetli maden alacaklı üyenin hesabına virman edilmesiyle takas işlemleri tamamlanmış olur.

Teminat Türleri ve Teminat Olarak Kabul Edilen Kıymetler

Üyelerin işlem yapmak için iki tür teminat tesis etmeleri zorunludur. Bunlar:

Üyelik / Risk Teminatı: Üyelerin işlemleri dolayısıyla diğer üyelere ve Borsa'ya karşı yükümlülüklerini yerine getirmemelerine karşı yatırmak zorunda oldukları teminatlardır.

İşlem Teminatı: Üyelerin işlem yapabilmeleri için gerekli olan teminattır. İşlem teminatı, üyenin ilgili gündeki işlem limitini belirler. Bir üyenin yapabileceği işlem miktarı, (T+0 işlemler için işlem teminatının 25 katı işlem yetkisi, T+1'den T+5'e kadar olan işlemler için işlem teminatının 20 katı işlem yetkisi, T+6'dan T+9'a kadar olan işlemler için işlem teminatının 12 katı işlem yetkisi vardır.

Teminatlar, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen bankaya veya Borsa Takas Merkezi'ne teslim edilen aşağıdaki değerlerden oluşur:

- Türk Lirası,
- Yönetim Kurulu'nca cinsleri belirlenen efektif ve dövizler,
- Banka teminat mektupları
- Her türlü Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları.
- Borsa Takas Merkez'ine teslim edilen kıymetli madenler

İşlem ve Saklama Komisyonu

Kıymetli Madenler Piyasası'nda gerçekleşen standart altın işlemlerinde alıcıdan ve satıcıdan buldukları yıllık işlem miktar aralığına göre komisyon alınmaktadır. 1-100 kg aralığı için 0.00015, (on binde bir buçuk), 101-1000 kg aralığı için 0.000125 (on binde bir virgöl yirmi beş), 1001 kg üzeri için 0.0001 (on binde bir) olmak üzere toplam tahsil edilen işlem komisyonları, standart gümüş ve platin işlemlerinde ise sabit olarak 0.00015 (on binde bir buçuk) oranında tahsil edilir. Bir üyenin kendinden kendine işlem yapması durumunda ise komisyon miktarı altın için bulunduğu kademeli Komisyon oranının dört katıdır. Gümüş ve platin işlemlerinde ise kademeli komisyon oranı uygulanmaksızın iki katı oranında işlem komisyonu tahsil edilir.

Standart dışı altın ve gümüş işlemlerinde ise tüm bu oranlardan bağımsız olarak 0,00005 (on binde yarım), cevher altın ve gümüş işlemlerinde 0,00015 (on binde bir buçuk), bu kıymetli madenin aynı üye tarafından alınıp, satılması durumunda ise işlem komisyonunun dört katı oranında komisyon ücreti tahsil eder.

Altın Saklama Komisyonu, Kıymetli Madenin Saklama Kasasından teslim alınması ile 0,0002 (on binde iki) oranında, gümüş ve platin saklama komisyonu ise 0,0003 (on binde üç) oranında tahsil edilir. Ayrıca saklama kasasında hareketsiz duran kıymetli madenlerin, saklama kasasına teslim edilmesinden itibaren, ilk 15 gün için saklama komisyonu alınmayarak, 15 günden fazla duran Kıymetli Madenler için aylık 0,0001 (on binde bir) saklama komisyonu tahsil edilir.

İşlem Birimi

Piyasa'da işlemler TL/kg, ABD Doları/ons ve Euro/ons üzerinden gerçekleşir.

Vade

TL/kg, USD/ons ve Euro/ons işlemlerinin valörü aynı günden (T+0) dan başlamak üzere dokuz iş gününe (T+9) kadardır. İşlemlerin takasın vade tarihinde yapılması gereklidir.

Standart Kıymetli Madenler İşlem Esasları

Emir Tipleri

Normal Emir: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 18.11.2006 tarih ve 26350 sayılı ile Resmi Gazete'de yayımlanan "Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ" de belirtilen standart kıymetli madenler için verilen emir türüdür.

Standart Granül Emir: Söz konusu Tebliğ'de tanımlanan granül gümüşler için verilen emir türüdür. Bu emir türü Borsa tarafından yayımlanan Rafineriler Listesinde yer alan rafinerilere ait en az %99.9 ayar ve granül ambalajında olması, ambalajın üzerinde mühür, ayar, ağırlık ve rafineri ismi ya da amblemi olması gerekmektedir.

Resmi Müzayede: Mahkemelerin, İcra Dairelerinin ve diğer Resmi Dairelerin Borsa'da yapılmasını istediği kıymetli maden satım işlemlerini kapsayan bir emir türüdür. Bu tip işlemlerde Borsa Başkanlığı'nca belirlenecek bir sıra ile aracı kuruluşlar müzayedeleri gerçekleştirirler. Başkanlık gerektiğinde re'sen satışa çıkarma işlemi de yapabilir. Bu durumda kurtaj ücretini Borsa alır.

Fiksing Emri: Londra sabah fiksing değeri belirlenmeden önce Borsa üyelerince fiksing fiyatı na (-) ve ya (+) şeklinde verilen ve Londra Fiksing fiyatının Elektronik Borsa Sistemine girilmesiyle işlem fiyatları oluşan T+0 vadeli emir türüdür .

Emir Miktarı

Standart Altın işlemlerinde; minimum emir miktarı 1 gram olup bu miktarın üzerindeki emirler 5 gr, 10 gr, 50gr, 250 gr, 500 gr, 1 kg ve katları olarak artar. Her bir altın külçe alım satım emri aynı külçe tipi ile eşleşmekte ve takası bu külçeler bazında yapılmaktadır. 1 kg'lık şekillendirilmiş standart altın külçe dışındaki külçelerin alım satımına ilişkin emirlerde külçe tipi belirtilir. Standart gümüş ve platin işlemlerinde minimum emir miktarı 5 kg olup bu miktarın üzerindeki emirler 1 kg ve katları olarak artar.

Fiyat Aralıkları

Standart altın ve platin işlemlerinde en küçük fiyat hareketi tl/Kg cinsinden verilen emirlerde 1 kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 5 cent'dir. Standart gümüş işlemlerinde ise

en küçük fiyat hareketi TL/Kg cinsinden verilen emirlerde 1 kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 1 cent'dir.

Safılık Derecesi

Borsada işlem görecek standart kıymetli madenlerin safılık ayarının, altın için en az 995/1000 , gümüş için en az 99.9/100 , platin için en az 99.95/100 olması zorunludur.

Standart Dışı Kıymetli Madenler İşlem Esasları

Emir Tipleri

Standart Dışı Emri: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 18.11.2006 tarih ve 26350 sayı ile Resmi Gazete'de yayımlanan "Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ"de belirtilen standart dışı kıymetli madenler için verilen emir türüdür.

Resmi Müzayede: Mahkemelerin, İcra Dairelerinin ve diğer Resmi Dairelerin Borsa'da yapılmasını istediği standart dışı kıymetli maden satım işlemlerini kapsayan bir emir türüdür. Bu tip işlemlerde Borsa Başkanlığı'nca belirlenecek bir sıra ile aracı kuruluşlar müzayedeleri gerçekleştirirler.

Emir Miktarı

Standart dışı kıymetli maden işlemlerinde, kıymetli madenler piyasasında mevcut emir miktarı kuralları geçmeyecek olup, söz konusu kıymetli madenlerin kilogram ve gram katlarıyla işlem görmesi sağlanacaktır.

Fiyat Aralıkları

Standart dışı kıymetli maden alım ve satım emirlerinde fiyat aralıkları, Kıymetli Madenler Piyasası standart kıymetli madenler işlemlerinde kullanılan fiyat aralıkları ile aynıdır. Buna göre yapılacak işlemlerin fiyat aralıkları altın ve platin için tl/kg' da 1kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 5 cent, gümüş için tl/kg'da 1kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 1 cent'dir.

Safılık Derecesi

Hazine Müsteşarlığı'nın "Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ" de belirtilen, safılık ayarları 585/1000 ve 995/1000 arasında olan altın, 90.0/100 ve 99.9/100 arasında olan gümüş ve 90.0/100 ve 99.95/100 arasında olan platin külçe, bar, dore bar ve granüller standart dışı kıymetli maden olarak işlem görür.

Cevherden Üretim Kıymetli Madenler İşlem Esasları

Emir Tipleri

Cevher Emri: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 18.11.2006 tarih ve 26350 sayı ile Resmi Gazete'de yayımlanan "Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ"de belirtilen cevherden üretim kıymetli madenler için verilen emir türüdür.

Resmi Müzayede: Mahkemelerin, İcra Dairelerinin ve diğer Resmi Dairelerin Borsa'da yapılmasını istediği cevherden üretim kıymetli maden satım işlemlerini kapsayan bir emir türüdür. Bu tip işlemlerde Borsa Başkanlığı'nca belirlenecek bir sıra ile aracı kuruluşlar müzayedeleri gerçekleştirirler.

Emir Miktarı

Cevherden üretim kıymetli maden işlemlerinde, kıymetli madenler piyasasında mevcut emir miktarı kuralları geçmeyecek olup, söz konusu kıymetli madenlerin kilogram ve gram katlarıyla işlem görmesi sağlanacaktır.

Fiyat Aralıkları

Cevherden üretim kıymetli maden alım ve satım emirlerinde fiyat aralıkları, Kıymetli Madenler Piyasası standart kıymetli madenler işlemlerinde kullanılan fiyat aralıkları ile aynıdır. Buna göre yapılacak işlemlerin fiyat aralıkları altın ve platin için tl/kg' da 1kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 5 cent, gümüş için tl/kg'da 1kr, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 1 cent'dir.

Safılık Derecesi

Hazine Müsteşarlığı'nın "Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ" inde belirtilen, yurt içinde cevherden üretilen dore bar, granül ve diğer şekillerdeki kıymetli madenlerin, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü veya bu kurumun belirleyeceği kuruluşlarca düzenlenecek ayar raporunda yer alan miktarlarına göre ayrı ayrı işlem yapılmak suretiyle alım satımı gerçekleştirilir.